

Essen, 5 juli 2009

Aan de heer Marino Keulen,
Vlaams minister van binnenlands bestuur
Kreupelenstraat 2
B-1000 BRUSSEL

Aan mevrouw Cathy Berx
Gouverneur van de provincie Antwerpen
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

Betreft : statuut van de vzw "Essen 850 jaar"
Uw kenmerk : ABBFP-15CA-I-07-2113

Geachte heer minister, geachte mevrouw de gouverneur,

Op 26 september 2007 stuurde ik aan u, mijnheer de minister, een brief omtrent de oprichting en subsidiëring van de vzw "Essen 850 jaar". Op grond van de criteria uit artikel 225 §3 van het gemeentedecreet vroeg ik u om deze vzw als extern verzelfstandigd agentschap te kwalificeren.

Het gemeentebestuur argumenteerde echter dat de viering van het 850-jarig bestaan van de gemeente geen beleidsuitvoerende taak is, en dat deze taak zou kunnen worden opgenomen door een brede waaier van privaatrechtelijke of publiek-rechterlijke organisaties, zelfs van buiten de gemeente Essen.

Op grond hiervan hebt u besloten dat de vzw onder de bepalingen van artikel 195 van het gemeentedecreet valt : het gaat om een vzw waarin de gemeente deelneemt.

Uiteraard ben ik sindsdien uitgegaan van dit vertrekpunt. Op basis daarvan plaatste ik samen met mijn mederaadslid Geert Vandekeybus een voorstel omtrent de werking van de vzw op de agenda van de gemeenteraadszitting van 26 mei 2009. Dit voorstel werd door de voorzitter van de gemeenteraad niet ontvankelijk verklaard. Ter zitting werd ook door de burgemeester aangehaald dat het volgens hem over een volledig private vzw gaat, die dus geen band heeft met het gemeentebestuur. Er werd met andere woorden ontkend dat art. 195 van toepassing is.

Vervolgens heeft de gemeenteraadsvoorzitter dan via e-mail van mijn mederaadslid Tom Bevers de vraag gekregen of in dat geval de bestuurders van deze vzw (de burgemeester, de schepenen Schrauwen en Hennekam en de gemeentesecretaris) wel aanwezig mogen zijn bij de bespreking van punten die deze vzw aangaan, zoals de toekenning van toelagen – de voorzitter stond hun aanwezigheid immers steeds toe. Hierop werd door de voorzitter het volgende geantwoord : *"De vzw is geen gemeentelijke vzw (dus is artikel 27 van toepassing) en is er naar mijn mening geen verband. Enkel indien een rechtstreeks en persoonlijk belang (dit zelfs tot in de vierde graad familieverwantschap) aan de orde is, moeten de leden van de raad de zitting verlaten zoals dit voor andere agendapunten het geval is. Er is bij de behandeling over de werking van de vzw, en over het personeel in het bijzonder, geen persoonlijk en rechtstreeks belang aanwezig. Tenzij het gaat over handelingen van de leden van de raad van bestuur die peroonsgebonden zijn, dat wil zeggen waarin zij persoonlijk betrokken zijn (zoals bvb. vermoeden van fraude, omkoperij, corruptie ...). De leden van de raad van bestuur kunnen aldus perfect deelnemen, beraadslagen en stemmen over punten die de vzw aanbelangen."*

Op basis van dit uitgangspunt werd het verzoek van onze fractie tijdens de raadszitting van 30 juni om in het kader van de budgetwijziging een bijkomende toelage aan de vzw te behandelen zonder dat de bestuurders daarbij aanwezig zouden zijn niet ingewilligd.

Ook binnen het schepencollege wordt dit principe gevolgd : zo werd bijvoorbeeld op 20 mei in aanwezigheid van de bestuurders van de vzw beslist om een toelage van 100.000 EUR toe te kennen. Ik heb me hierbij niet eerder vragen gesteld, omdat ik van oordeel was dat art. 195 van toepassing was, maar nu dit wordt ontkend kan ik deze situatie niet zomaar meer aanvaarden.

Ik richt mij tot u beiden om de nodige klaarheid te scheppen : wat is de juridische basis van deze vzw en wat zijn daarvan de gevolgen ? Ik zie drie mogelijkheden : het gaat om een vzw op basis van titel VII van het gemeentedecreet, om één op basis van art. 195 of om een vzw waarop geen van beide van toepassing is.

A. Titel VII van het gemeentedecreet is van toepassing

Deze redenering is door u, mijnheer de minister, eerder verworpen. Nochtans blijkt in de feiten zowat elke dag dat de argumentatie die in 2007 door het gemeentebestuur werd aangevoerd niet opgaat. De werking van de vzw is nauwelijks van die van het gemeentebestuur te onderscheiden. Dit wordt ondermeer door volgende elementen aangetoond :

- Het personeelslid van de vzw is gevestigd in het gemeentehuis en wordt in de praktijk ook beschouwd als deel uitmakend van het gemeentepersoneel.
- De raad van bestuur van de vzw bestaat uit de burgemeester, twee schepenen en twee ambtenaren. In de algemene vergadering zetelen daarnaast de OCMW-voorzitter, nog een ambtenaar en twee personen uit het sociaal-culturele veld.
- Een zeer groot deel van de middelen van de vzw komt van het gemeentebestuur, wat wordt aangetoond door de begroting voor 2009 van de vzw (zie bijlage). Bovendien kan worden gevreesd dat de gemeentelijke inbreng nog zal moeten toenemen, aangezien de inkomsten van de vzw mogelijk beneden de verwachtingen zullen blijven.
- De ambtenaren die binnen de vzw actief zijn maken voor zover ik kan nagaan nauwelijks een onderscheid tussen hun werkzaamheden voor de vzw en hun gemeentelijke taken; ook de taken voor de vzw worden klaarblijkelijk vanuit het gemeentehuis uitgeoefend.
- Aangelegenheden m.b.t. de vzw worden regelmatig besproken binnen het schepencollege, binnen gemeenteraadscommissies...
- De werking van de vzw werd door het gemeentebestuur bij monde van gemeentelijke mandatarissen aan de burger voorgesteld op de gemeentelijke "buurtinfoavonden".
- De maatschappelijke zetel van de vzw is in het gemeentehuis gevestigd.
- De website van de vzw (www.essen850jaar.be) staat geregistreerd op naam van de gemeente Essen (schermafdruck in bijlage).

De facto stellen we vast een substantieel deel van het cultuurbeleid voor het jaar 2009 werd overgeheveld naar de vzw, zodat het wellicht toch om beleidsuitvoerende taken gaat. De vraag moet bovendien worden gesteld of het inderdaad wel klopt dat deze taken ook hadden kunnen uitgevoerd worden door "een brede waaier van privaatrechtelijke of publiek-rechterlijke organisaties, zelfs van buiten de gemeente Essen". Het lijkt zeer moeilijk aanneembaar dat het gemeentebestuur op dezelfde manier met eender welke organisatie zou samenwerken – bovendien zonder dat er duidelijke schriftelijke afspraken zijn gemaakt (over het gebruik van lokalen en materiaal van het gemeentebestuur, de vergoeding van de kosten...).

De vraag is tenslotte waarom het gemeentebestuur zelf een vzw moest oprichten (de oprichting is het rechtstreeks gevolg van het collegebesluit van 7/3/2007), als allerlei andere organisaties deze taken perfect hadden kunnen invullen.

De argumentatie die het gemeentebestuur aanvoerde in 2007 lijkt in de praktijk geen steek te houden, zodat mogelijk ook de beslissing moet worden herzien. Het is immers duidelijk dat de beslissing een precedentwaarde kan hebben t.a.v. het geheel van verzelfstandigde structuren in de Vlaamse gemeenten.

B. Artikel 195 is van toepassing

Indien u van mening blijft dat titel VII niet van toepassing is, moet de vzw volgens mij worden geacht te vallen onder art. 195 van het gemeentedecreet, zoals uw brief van 26/9/2007 ook stelde. Dit werd echter door de voorzitter van de gemeenteraad en door de burgemeester in de raadszitting van mei 2009 ontkend. Bovendien blijkt de miskennis van dit artikel ook doordat niet aan de verplichting van art. 195, derde en vierde lid, wordt voldaan ten aanzien van deze vzw ("*Het college van burgemeester en schepenen houdt een volledig en geactualiseerd overzicht bij van de verenigingen, stichtingen en vennootschappen waarin de gemeente deelneemt. Minstens eenmaal per jaar wordt de gemeenteraad in kennis gesteld van dit geactualiseerd overzicht met een toelichting over alle wijzigingen dewelke zich sinds de vorige toelichting aan deze overzichtslijst hebben voorgedaan.*").

Indien dit artikel wel van toepassing is, dan moeten volgens mij de bestuurders van de vzw met een gemeentelijk mandaat als vertegenwoordigers van het gemeentebestuur in de vzw beschouwd worden, en dan was het agendapunt dat Geert Vandekeybus en ikzelf hierover in mei agendeerden wel ontvankelijk. In dat geval moet de beslissing die de voorzitter toen heeft genomen worden vernietigd. Bovendien moet het gemeentebestuur erop gewezen worden dat het aan alle verplichtingen uit art. 195 moet voldoen.

C. Geen van beide is van toepassing

Indien u van mening bent dat titel VII noch art. 195 van toepassing zijn, dan gaat het om een volledig private vzw. Dat lijkt evenwel in tegenspraak met de al vermelde brief van 26/9/2007. Bovendien wordt het tegengesproken door het collegebesluit van 7 maart 2007 dat ik in mijn vorige brief hierover heb aangehaald, waarbij het college de opdracht heeft gegeven om de betrokken vzw op te richten. Art. 195 laat niet toe om als gemeentebestuur een structuur op te richten en die buiten de toepassing van het decreet te houden.

Indien toch wordt aanvaard dat ook art. 195 niet van toepassing is, dan moet de draagwijdte van art. 27 van het Gemeentedecreet worden vastgelegd. Volgens mij moet het verbod om deel te nemen aan de bespreking en de stemming over aangelegenheden waarbij de raadsleden een rechtstreeks belang hebben, zo worden geïnterpreteerd dat de bestuurders van de vzw de besprekingen in de gemeenteraad (of het schepencollege) niet mogen bijwonen. Er kan niet zomaar worden aangenomen dat de bestuurders van een vzw geen "rechtstreeks" belang hebben. Dat zou immers de deur openzetten voor het systematisch gebruik van de vzw-structuur om art. 27 te omzeilen en als betrokkene toch opdrachten voor het gemeentebestuur te kunnen uitvoeren.

Er is wellicht op dit ogenblik geen onmiddellijk rechtstreeks *financieel* belang, omdat voor zover ik weet de vzw geen vergoeding uitkeert aan de bestuurders – al kan ik dit uiteraard niet nagaan. Maar zelfs als dat het geval is weerhoudt niets de vzw ervan om nu of later wel een vergoeding aan de bestuurders toe te kennen. En als het om een volstrekt private vzw gaat, hoeft het gemeentebestuur dat niet eens te weten. Dus bestaat het rechtstreeks belang volgens mij zelfs indien dit zeer eng als "financieel" zou worden geïnterpreteerd.

Beslissingen zoals die van 20 mei 2009 waarbij het college een subsidie aan de vzw toekent, zijn dus volgens mij zeker aan art. 27 onderworpen. Maar het lijkt aangewezen dat het artikel voor alle beslissingen over de vzw, zowel binnen de raad als het college, wordt toegepast. In deze optie verzoek ik u dan ook het gemeentebestuur hierop te wijzen en beslissingen die hiermee geen rekening houden te vernietigen. Dat geldt in elk geval voor de beslissing van de gemeenteraad van 30 juni om bij budgetwijziging een extra subsidie voor deze vzw van 12.500 EUR toe te kennen.

Ik verzoek u beiden om deze vragen te onderzoeken, de gevraagde duidelijkheid te scheppen en de nodige conclusies uit uw besluiten te trekken, met name wat het eventueel optreden tegen de omstreden beslissingen betreft – overeenkomstig uw respectieve bevoegdheden.

Hoogachtend,

Dirk Smout,
gemeenteraadslid
Den Uil 24
2910 Essen

Bijlage : briefwisseling 2007, begroting van de vzw, schermafdruck van de website van de vzw en van de DNS-site